

Hygiejniske retningslinjer



For medarbejdere i Sundhed & Omsorg, der udfører rengøring, borgernære pleje/ trænings- og praktiske opgaver med direkte eller indirekte borgerkontakt



Sundhed & Omsorg
Esbjerg Kommune

Indhold

Generelt om hygiejne	3
Rene og urene opgaver.....	3
Smittekæden.....	5
Håndhygiejne	6
Uniformsregler for plejepersonale	9
Negle smykker mv.	9
Rengøring af bækkener og urinkolber mv.....	9
Spild på gulvet	9
Smittefarligt vasketøj og cytostatika forurenede vasketøj.....	10
Affald	10
It-udstyr	10
Cytostatika.....	10
Værnemidler	11
Desinficering af kontaktpunkter og af bolig.....	11
Barrierepleje og isolation af borger.....	11
Uheld, ulykker	11
Sanktioner ved overtrædelse af uniformering	12
Referencer	13

Generelt om hygiejne

Det overordnede formål med hygiejne er at begrænse smitterisikoen for borgere og personale, ved at afbryde kontaktsmitte på rette tidspunkt og med den rette metode.

Håndhygiejne er den mest effektive metode til forebyggelse af smittespredning. Smittespredning af sygdomsfremkaldende mikroorganismer, der er harmløse for dig, kan være alvorlige for svækkede borgere, og kan føre til sundhedssektorhvervede infektioner med menneskelige- samfundsmæssige- og økonomiske konsekvenser.

Generelt skal alle arbejdsgange tilrettelægges så risikoen for enhver form for kontakt med blod, væv og vævsvæsker forebygges.

Personalet har ansvar for at efterleve de hygiejniske retningslinjer uanset om borgeren er rask eller syg, og uanset hvilken indsats borgeren modtager.

Information til borger og pårørende om god håndhygiejne er nødvendig, da det er med til at afbryde smitteveje.

Rene og urene opgaver

For at kunne efterleve de hygiejniske retningslinjer er det vigtigt at kunne skelne mellem rene og urene opgaver.

Hvad betyder det at en opgave er ren?

Rene områder har få mikroorganismer.

Ved en ren opgave arbejder du med rent udstyr (det er vasket eller desinficeret). Det er ikke sterilt.

Ved en ren opgave arbejdes der med rene hænder og evt. med handsker og det rene udstyr placeres på rene overflader.

Bliver det rene udstyr forurennet, f.eks. hvis det tabes på gulvet, er det nu urent, og skal enten smides bort, sendes til vask eller desinficeres.

Eksempler på rene opgaver:

- Medicindispensering og medicinadministration
- Færdsel i sygeplejedepot
- Handsker der tages fra kasserne
- Håndtering af engangshandsker i poserne
- Brug af køkken
- Håndtering af mad og drikke
- Håndtering af sonde
- Håndtering af rene bleer
- Måling af blodtryk, puls eller blodsukker

Hvad betyder det at en opgave er uren?

Urene områder har mange mikroorganismer.

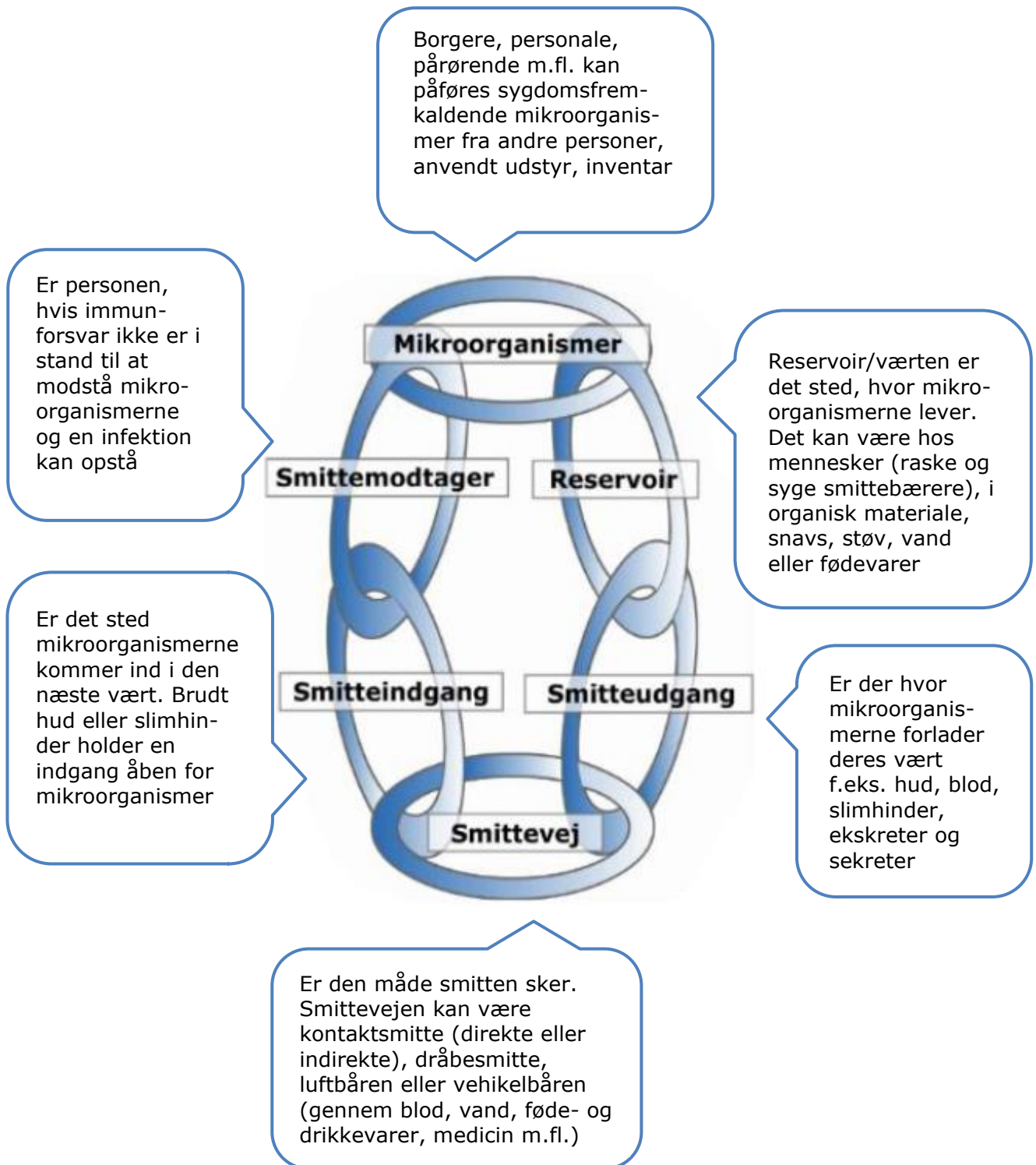
Ved en uren opgave er der stor risiko for at blive forurennet med organisk materiale som blod, pus og sekret fra sår, dræn, næse, mund, svælg, nedre luftveje, mave-tarmsystem og kønsdelene samt ekskret som fæces og urin.

Eksempler på urene opgaver:

- Personalets eget behov for næsepudsning, nys, host samt toiletbesøg
- De fleste direkte kontakter med borgeren med fysisk berøring f.eks. forflytning
- Hjælp til diverse cremer/salver samt vagitorier, suppositorie, klysma
- Håndtering af brugt sengelinned og brugt tøj
- Håndtering af brugte bleer
- Hjælp med nedre toilette samt toiletbesøg
- Håndtering af urin, afføring, opspyt, opkast, sved og blod
- Håndtering af bækkener, kolber, fade og affaldsposer
- Måling af rektal temperatur
- Mundpleje
- Sugning fra mund og svælg
- Sårpleje og håndtering af brugte instrumenter
- Håndtering af affald
- Rengøringsopgaver

Smittekæden

For at forebygge smitte bør hvert led i smittekæden vurderes, således der i hvert tilfælde kan vælges den rette infektionsforebyggende metode. Smittekæden består af 6 led, som er indbyrdes afhængige for at kolonisering og/eller smitte kan ske.



Håndhygiejne

Den hyppigste smittevej er via hænderne, og smitterisikoen kan derfor minimeres ved konsekvent udførelse af korrekt håndhygiejne.

Anvend hudplejemiddel for at forebygge udtørring og hudirritation og for at bevare hudens barrierefunktion.

Hånddesinfektion

Hånddesinfektion skal være dit første valg, når dine hænder, håndled og evt. underarme er synligt rene og tørre (se side 8).

Hånddesinfektion udføres sådan:

1. Kom en passende mængde desinfektionsmiddel ud i hånden
2. Gnid hånddesinfektionsmidlet ind i huden indtil hænder og håndled er tørre
3. Du skal bruge så meget at dine hænder og håndled kan indgvides og holdes fugtige i 30 sekunder



Arbejdsstedet udleverer hånddesinfektion med Ethanol på 70-85%. Medbring dette i taske, lomme eller lignende og vær opmærksom på at hånddesinfektionsflasken er uren udenpå, og skal ligge i en lomme for sig selv. I indeteams er der opsat hånddesinfektionsdispensere. Arbejdsstedet sikrer, at der er fugtighedscreme til rådighed til dine hænder.

Håndvask

Målet med håndvask er at fjerne synlig forurening og reducere den midlertidige flora, som kan overføres via hænder og redskaber. Vask med vand og sæbe løsner snavs, men håndvask dræber ikke mikroorganismer. Korrekt udført håndvask tager 60 sekunder, hvor sæben arbejdes ind i hænderne i mindst 15 sekunder. (Se side 8).



Håndvask udføres sådan:

Borgeren skal stille mild flydende sæbe uden parfume og engangspapir af blød kvalitet f.eks. køkkenrulle til rådighed.



Fugt hænder og håndled, inden sæben påføres. Brug flydende sæbe fra engangsbeholder med pumpe



Fordel sæben i håndfladen



Fordel sæben mellem fingre på håndryggen og omkring håndled



Fordel sæben mellem fingrene i håndfladen



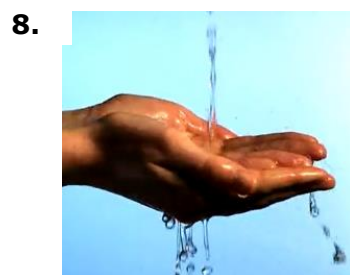
Fordel sæben ved fingerspidser



Fordel sæben ved tommelfingre,



Fordel sæben i håndfladen med fingerspidserne



Afskyl sæben under rindende, koldt/tempereret vand. Tør hænder i engangspapir. Luk for vandhanen med engangspapir

Brug hånddesinfektion efter håndvask

Brug fugtighedscreme til at sikre din hud mod udtørring

Valg af Håndhygiejne			
Opgaver	Hånd-desinfektion	Håndvask	Håndvask + Hånd-desinfektion
Før pleje, behandling og undersøgelser	X		
Før kontakt med borger	X		
Før brug af handsker	X		
Før håndtering af fødevarer			X
Mellem urene og rene opgaver hos samme borger	X Hvis hænder er tørre og synligt rene		X Hvis hænder er våde/ fugtige og/ eller synligt forurenede
Efter kontakt med borger	X Hvis hænderne er tørre og synligt rene		X Hvis hænder er våde/ fugtige og/ eller synligt forurenede
Efter pleje, behandling og undersøgelser	X Hvis hænder er tørre og synligt rene		X Hvis hænder er våde/ fugtige og/ eller synligt forurenede
Efter brug af handsker	X Hvis hænder stadig er tørre		X
Efter kontakt med borger med infektiøs diare (Clostridium, Norovirus)			X
Efter toiletbesøg			X
Efter egen hoste/ nys i hænder og næsepudsning			X

Brug af engangshandsker

Korrekt brug af handsker mindsker risikoen for kontaktsmitte når det kombineres med håndhygiejne. Skift handsker efter hver enkelt plejeopgave. Desinficer eller vask og desinficer altid hænder efter brug af handsker.

Anvend handsker:

- Som er puddefri f.eks. latex eller nitril
- På rene og tørre hænder
- Som et personligt værnemiddel, og som forebyggelse af krydssmitte ved pleje- og behandlingsopgaver, hvor der er risiko for berøring med:
 - Forurenede/ smittefarligt vasketøj
 - Blod, afføring, urin, puds, spyt, opkast, kemiske stoffer, herunder mundhygiejne og ved injektioner

Uniformsregler for plejepersonale

Der henvises til instruks for uniform

<http://d4/#DokID=3295&sEdit=1>

Negle smykker mv.

- Når der bæres uniform, bæres der ikke ringe, armbånd, armbåndsurre og lange kæder. Det gælder ved både direkte og indirekte borgerkontakt. (På køkkenområdet må der heller ikke bæres korte kæder og øreringe/ørestikker samt synlige piercinger).
- Skulderlangt hår holdes samlet
- Negle skal være kortklippede, så neglene ikke kan ses når håndfladen vendes mod ansigtet. Alle former for neglelak og kunstige negle må ikke anvendes i arbejdstiden.
- Det er en ledelsesmæssig opgave at vurdere, hvilke arbejdsopgaver medarbejdere kan varetage, hvis der bæres håndskinner, fingerforbindinger, plaster, har inficerede sår eller andet under albueniveau. Vurderingen skal sikre at hverken håndhygiejne eller sikkerheden for både medarbejder og borger tilsidesættes.

Rengøring af bækkener og urinkolber mv.

Der henvises til instruks for genanvendeligt udstyr

<http://d4/#DokID=3645&sEdit=1>

Spild på gulvet

Ved spild af blod, urin, afføring eller opkast på gulvet:

- Spildet fjernes med engangsmateriale f.eks. køkkenrulle
- Der vaskes med vand og egnet rengøringsmiddel, derefter tørres med engangsmateriale eller klud/moppe

- Eventuelt desinficeres med minimum 70% Ethanol eller andet relevant desinfektionsmiddel f.eks. klorklude ved Clostridium difficile
- Der benyttes værnemidler efter gældende retningslinjer
- Efterfølgende udføres håndhygiejne

Smittefarligt vasketøj og cytostatika forurenede vasketøj

Der henvises til instruks for håndtering af rene og urene tekstiler samt vask af borgertøj

<http://d4/#DokID=3644&sEdit=1>

Affald

Affald bortskaffes som dagrenovation, med mindre det falder ind under kategorien klinisk risikoaffald, som omfatter stikkende, skærende affald samt affald der har været i direkte kontakt med eller på anden måde kan være forurenede med cytostatika.

Dagrenovationsaffald:

Kommes i en tætsluttende plastpose og bindes. Kassér posen sammen med husholdningsaffaldet.

Stikkende og skærende affald kommes i risikoplastbøtter.

It-udstyr

Er som udgangspunkt urent og der udføres håndhygiejne i forhold til det.

Cytostatika

Følg altid vejledning fra ordinerende læge.

„Den, der sætter en patient i behandling med cytostatika, har ansvaret for at informere andre, herunder hjemmeplejen, om hvilke foranstaltninger der er nødvendige. Dette omfatter håndtering af såvel blodprøver, præparater, forurenede sengetøj som sekreter fra patienten (blod, urin, afføring, opkast)“. AT vejledning Arbejde med cytostatika.

Hvor der erfaringsmæssigt er risiko for kontakt med sekreter, skal der anvendes værnemiddel i form af kittel med lange ærmer samt nitrilhandsker.

Unge under 18 år må ikke deltage i plejen af borgere, der er i cytostatika-behandling.

Værnemidler

Det fremgår af de enkelte hygiejne instrukser, der knytter sig til forskellige smitsomme sygdomme, hvilke værnemidler, der skal anvendes. Instrukserne findes i D4 på EKNet.

Har du brug for mere vejledning, kan du kontakte din hygiejnenøgleperson, hygiejnekoordinator eller kommunens kvalitetssikringskonsulent ved Myndighed & Faglig Udvikling.

- Engangshandsker er det hyppigst, anvendte værnemiddel. For mere viden se *Brug af engangshandsker* under afsnittet om *Håndhygiejne*.
- Det anbefales at du anvender engangsforklæde ved tæt borgerkontakt (en armslængde), hvor der er risiko for forurening af din uniform f.eks. ved sengebåd eller skift af forbindelse med risiko for stænk og sprøjt.

Desinficering af kontaktpunkter og af bolig

Ved smitsomme sygdomme anbefales desinfektion af kontaktpunkter afhængigt af, hvilken bakterie der er tale om. Det fremgår af de enkelte hygiejne instrukser i D4 på EKNet.

Alternativt har Hjælpemiddeldepotet en desinficeringsmaskine til desinficering af pleje- og ældreboliger, når en borger med resistente bakterier eller vira fraflytter eller ved behov. DeconX desinficeringsmaskine dræber resistente bakterier, vira og skimmel. Den kan dræbe MRSA, Clostridium difficile, roskildesyge m.fl.

Barrierepleje og isolation af borger

Læge kan ordinere barrierepleje, med konkret instruks for hvad det indebærer. Isolation af borger kan alene foregå på sygehuset.

Uheld, ulykker

Ved alle former for uheld eller ulykker, som opstår i forbindelse med arbejdet, skal der skrives en skadesanmeldelse efter gældende regler. Kontakt efterfølgende din nærmeste leder eller arbejdsmiljørepræsentant for at udfylde arbejdsskadesanmeldelsen, og aftal tid for en arbejdsskadesanalyse.

Blod eller sekret på hud eller i øjne/mund:

Hvis du er uheldig at komme i kontakt med blod, urin, afføring, opkast og opspyt eller sårsekret, skal du tage følgende forholdsregler:

- På **hel** hud: vask med rigeligt vand og sæbe
- I øjne og mund: skyl straks med rigeligt vand eller øjenskylllevæske. Kontakt derefter egen praktiserende læge. Ved vedvarende

øjenirritation kontaktes øjenlæge.
Ved sprit, kontakt skadestuen, der skyller

Hudlæsioner:

- Stikker du dig på en brugt kanyle, skal du altid kontakte en skadestue inden for 12 timer. De vurderer relevante blodprøver
- Tryk på såret til det bløder
- Huden vaskes grundigt under rindende vand
- Tør huden
- Huden desinficeres med hånddesinfektion to gange. Det påførte hånddesinfektion skal tørre et par minutter mellem de to påføringer

Arbejdsmiljørepræsentanten eller nærmeste leder kan rådgive dig. Du skal ikke selv betale for evt. vaccinationer og tests i forhold til ulykken.

Sanktioner ved overtrædelse af uniformering

De hygiejniske retningslinjer skal overholdes.

Sker der en overtrædelse foretages en vurdering af overtrædelsen.

Vurderingen er ledelsesmæssig, og afspejler hvilken sanktion der anvendes. Sanktioner kan være mundtlig/skriftlig advarsel eller i yderste konsekvens opsigelse.

Referencer

Arbejde med cytostatika. Arbejdstilsynets vejledning D.2.12, 2004, opdateret april 2016

Central Enhed for Infektionshygiejne. Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer for desinfektion i sundhedssektoren. 1.3 udgave 2018

Central Enhed for Infektionshygiejne. Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer om håndhygiejne. 2. udgave 2018

Sundhedsstyrelsen. Forebyggelse af latexallergi – redegørelse og vejledning. 2003

Sundhedsstyrelsen. Vejledning om arbejdsdragt inden for sundhedssektoren. 2011.

Sundhedsstyrelsen. Vejledning om forebyggelse af spredning af MRSA. 3. udgave 2016

Udarbejdet af:	Myndighed & Faglig Udvikling
Godkendt:	November 2019
Revideres:	November 2022